

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Rodziny i Polityki Społecznej

Data posiedzenia: 27 maja 2014 r.

Nr posiedzenia: 117

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Mieczysław Augustyn.

Porządek posiedzenia: 1. Alienacja rodzicielska jako przemoc wobec dziecka w sytuacji rozpadu związku jego rodziców.

- W posiedzeniu uczestniczyli:
- senatorowie członkowie komisji: Anna Aksamit, Tadeusz Arłukowicz, Mieczysław Augustyn, Kazimierz Jaworski, Jan Filip Libicki, Robert Mamątow, Andrzej Pająk,
 - goście:
 - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej:
 - podsekretarz stanu Elżbieta Seredyn,
 - starszy specjalista w Departamencie Pomocy i Integracji Społecznej Magdalena Fałkowska,
 - naczelnik wydziału w Departamencie Polityki Rodzinnej Katarzyna Napiórkowska,
 - asystent podsekretarza stanu Dominika Łazowska,
 - Ministerstwo Zdrowia:
 - przedstawiciel Departamentu Zdrowia Publicznego Emilia Suchan,
 - Ministerstwo Sprawiedliwości:
 - pełnomocnik ministra sprawiedliwości do spraw konstytucyjnych praw rodziny Anna Andrzejewska,
 - Komenda Główna Policji:
 - ekspert w Biurze Prewencji i Ruchu Drogowego Dorota Dąbrowska-Babor,
 - Najwyższa Izba Kontroli:
 - doradca ekonomiczny w Departamencie Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Mirosław Miłoś,
 - Prokuratura Generalna:
 - prokurator w Departamencie Postępowania Przygotowawczego Janina Osiecka,
 - Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce:
 - prezes Ewa Waszkiewicz,
 - Biuro Rzecznika Praw Dziecka:
 - zastępca dyrektora Zespołu Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ewelina Rzeplińska-Urbanowicz,
 - Komitet Przestrogi przed Oddzieleniem Rodzica:
 - Marcin Jaraczewski,

- Milena Klorek,
- Joanna Koziel,
- Jolanta Malicka,
- Andrzej Mikurda,
- Marcin Przetrzyk,
- Sławomir Szepietowski,
- Przemysław Trendota,
- Maciej Wojewódka,
- Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych:
 - wiceprezes Robert Boch,
 - członek zarządu Leszek Kluz-Horodyski,
 - członek zarządu Tomasz Kawka,
- Stowarzyszenie Psychologów Sądowych w Polsce:
 - prezes Maria Kujawa,
- Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie:
 - kierownik Halina Kuraś,
- Stowarzyszenie „Centrum Praw Ojca i Dziecka”:
 - prezes Ireneusz Dzierżęga,
- Stowarzyszenie „Forum Matek przeciw Dyskryminacji Ojców”:
 - prezes Janina Fabisiak,
 - wiceprezes Teodozja Strawczyńska,
 - pełnomocnik prawny Dariusz Szenkowski,
- Fundacja „Art Humanitatis”:
 - prezes Katarzyna Zamojska,
- Świetlica Terapeutyczna „S.O.S.” dla Dzieci Zagrożonych Środowiskowo w Krakowie:
 - kierownik Elżbieta Kurek,
- Małopolska Federacja Świetlic:
 - dyrektor świetlicy „Nadzieja” Małgorzata Śladowska,
 - Ewa Stępień,
- Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach:
 - kanclerz Mariusz Krzysztofek,
- Sejm RP:
 - przewodniczący Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sławomir Piechota,
- Parlament Europejski:
 - poseł Janusz Wojciechowski.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Posiedzenie, które miało charakter seminarium, było przygotowane wspólnie przez senacką Komisję Rodziny i Polityki Społecznej i sejmową Komisję Polityki Społecznej i Rodziny we współpracy z Komitetem Przystrogi przed Oddzieleniem Rodzica. Przedstawiciel komitetu, Maciej Wojewódka, w wystąpieniu wprowadzającym przedstawił zjawisko alienacji rodzicielskiej jako realny problem społeczny w Polsce. Alienacja rodzicielska, która jest słabo rozpoznawana, to zachowania prowadzące do powstawania zaburzeń w relacji pomiędzy dzieckiem a drugim rodzicem i niszczące ich wzajemne relacje. Alienacja rodzicielska może przyczyniać się do występowania u dzieci zaburzeń zdrowotnych,

emocjonalnych, rozwojowych i dotyczących zachowania. Jej efekty mogą być różnorodne i nie da się ich przedstawić w postaci jednoznacznego syndromu, bądź zespołu. Zdaniem M. Wojewódki niektóre przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także kodeksu cywilnego wzmocniają zjawisko alienacji rodzicielskiej w Polsce. Negatywne skutki alienacji rodzicielskiej są groźne nie tylko dla dzieci, rodziców, dziadków, ale także dla społeczeństwa i państwa; wpływają na spadek poziomu społecznego bezpieczeństwa, zaufania do prawa, sędziów, kuratorów sądowych i psychologów.

Halina Kuraś mówiła o aspektach prawnych i terapeutycznych dotyczących alienacji rodzicielskiej i planów wychowawczych rodziców z perspektywy praktyka terapeuty. Podkreślała, że zjawisku alienacji rodzicielskiej dziecka i rodzica towarzyszą inne formy przemocy psychicznej. Wymiar sprawiedliwości niestety nie chroni dziecka w sposób dostateczny przed alienacją rodzicielską, a pośrednio wzmocnia ją swoimi wyrokami, zwłaszcza gdy chronią interes rodzica, a nie dziecka.

O alienacji rodzicielskiej i nieświadomości przemocy w zachowaniach rodziców w kontekście opieki naprzemiennej nad dzieckiem mówiła Joanna Kozieł, psycholog, terapeuta rodzinny i mediator. Przedstawiła przykłady i formy alienacji rodzicielskiej na podstawie własnej pracy terapeutycznej.

Z kolei o alienacji rodzicielskiej w dzieciństwie i jej następstwach w dorosłym życiu mówił dr Marcin Jaraczewski. W swoim wystąpieniu podkreślał wagę trafnego i szybkiego rozpoznania efektów alienacji rodzicielskiej u dzieci i prowadzenia badań psychologicznych. Systematyczne, a nie jednorazowe badania są miarodajne i pozwalają ustrzec dziecko przed manipulacją rodziców i przemocą. Podkreślał, że dzieciństwo jest krótkie, dlatego każde niedopatrzenie, zaniechanie i każda zwłoka czasowa we właściwym rozpoznaniu problemu dziecka mają nieodwracalne skutki, także w jego życiu dojrzałym i pełnieniu funkcji społecznych jako współmałżonka i rodzica.

Mecenas Sławomir Szepietowski przedstawił propozycje zmian w prawie rodzinnym w zakresie dotyczącym rozpadu związku rodziców. Jego zdaniem jako naczelną zasadę zmian w prawie powinno się przyjąć przede wszystkim dobro dziecka i jego najlepiej pojęty interes w jego indywidualnej sytuacji. Wskazał także na konieczność utrzymywania standardów Konwencji o Prawach Dziecka, ograniczenia subiektywizacji, wprowadzenia imperatywów dla osób orzekających, zapewnienia utrzymywania dziecku kontaktów z obojgiem rodziców po ich rozstaniu, wprowadzenia monitoringu prawidłowości sprawowania władzy rodzicielskiej oraz wzmocnienia przygotowania osób mających do czynienia z sytuacją dziecka.

W dyskusji podkreślano, że zmiany prawa rodzinnego w Polsce są konieczne i nieuniknione, m.in. dotyczące wprowadzenia obowiązkowej opieki naprzemiennej obojga rodziców nad dzieckiem. Prawo dziecka do obojga rodziców jest najważniejsze, dlatego dziecko musi mieć zapewnione prawo do kontaktów z rodzicami w czasie postępowania rozwodowego. Zwracano także uwagę na to, że pożądanym zmianom ustawowym muszą towarzyszyć odpowiednie wsparcie terapeutyczne dla dzieci i rodziców oraz adekwatne programy edukacyjne nie tylko dla nich, ale także dla sędziów, biegłych i kuratorów sądowych, psychologów, mediatorów i nauczycieli.

Zwracano uwagę, że polskie prawo rodzinne nadal dyskryminuje ojców, bo stanowią tylko 4% rodziców, którym po rozwodzie powierza się opiekę nad dzieckiem. Postulowano wprowadzenie do kodeksu rodzinnego przepisów o przemocy psychicznej, jaką jest alienacja rodzicielska. Krytycznie oceniano pracę sądów rodzinnych i sędziów orzekających, a także działalność rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych (RODK) oraz niezależnych biegłych sądowych. Podkreślano, że postępowanie w sprawach rodzinnych przed sądami trwa nierzadko wiele lat, co oznacza, że interes dziecka nie jest chroniony.

Obaj przewodniczący komisji parlamentarnych, senator Mieczysław Augustyn i poseł Sławomir Piechota, zapewnili, że rekomendacje ustawowe i postulaty przedstawione na

posiedzeniu będą wykorzystane w dalszych pracach w Sejmie i Senacie nad oczekiwanymi od dawna zmianami w prawie rodzinnym.

Opracowano w BPS